

RECOMANACIONS

Recomanacions sobre el tractament de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) als mitjans audiovisuals

Maig 2017

Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

Grup tècnic de l'elaboració de les recomanacions

- Gerard Coll, professor de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya
- Carme Figueras, consellera del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC)
- Lluïsa Jiménez, responsable de l'Àrea per a la Igualtat de tracte i no-discriminació de persones LGTBI de la Direcció General d'Igualtat del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya
- Davínia Ligeró, tècnica de l'Àrea d'Estudis i Recerca del CAC
- Sylvia Montilla, cap de la Unitat de Recerca, Estudis i Publicacions del CAC
- Àlícia Oliver, vocal del Col·legi de Periodistes de Catalunya
- Laura Rodas, coordinadora tècnica de l'Àrea de Continguts del CAC
- Arnau Roig, professor de la Universitat Pompeu Fabra

Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi la procedència (autoría, títol, òrgan editor) i que no es faci amb finalitats comercials. No es permet la creació d'obres derivades sense autorització expressa dels autors i dels editors.

Consell de l'Audiovisual de Catalunya
c. dels Vergós, 36-42
08017 Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Passeig del Taulat, 266-270
08019 Barcelona

Col·legi de Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya, 10, pral
08007 Barcelona

1a edició electrònica: maig 2017

Introducció

El nou marc jurídic europeu ha fet possible un canvi de visió social envers les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI), a partir de l'esforç continuat d'informació, sensibilització i divulgació dels drets de les persones. Cal avançar en la construcció de noves referències i nous models que tinguin com a eix d'actuació les relacions basades en la igualtat i el respecte.

També cal treballar per entendre la diferència com a oportunitat i no com a dificultat. En aquest aprenentatge social els mitjans de comunicació tenen una importància cabdal: mostrant les diferents realitats socials, no permetent la difusió de continguts que puguin fomentar o justificar l'homofòbia, la bifòbia, la lesbofòbia i la transfòbia, difonent la denúncia dels fets discriminatoris i presentant bones pràctiques en relació amb la igualtat i amb la no-discriminació.

El 10 d'octubre de 2014 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 11/2014, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

L'article 15 de la llei estableix que el Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha de vetllar perquè els mitjans de comunicació no vulnerin els principis d'aquesta llei, en el sentit que tractin amb normalitat la diversitat afectivosexual, la diversitat familiar, i la identitat i l'expressió de gènere, mostrant referents positius, i, finalment, establir recomanacions sobre els usos lingüístics i el tractament i l'ús de les imatges amb relació a l'homosexualitat, la bisexualitat, la transidentitat i la intersexualitat.

La infrarepresentació de les persones LGBTI als mitjans és també una forma de discriminació. Els mitjans de comunicació audiovisuals, públics i privats, tenen la capacitat de fomentar un augment de la visibilitat d'aquests col·lectius als mitjans, una presència normalitzada i no estereotipada, per mitjà dels continguts que produeixen i difonen.

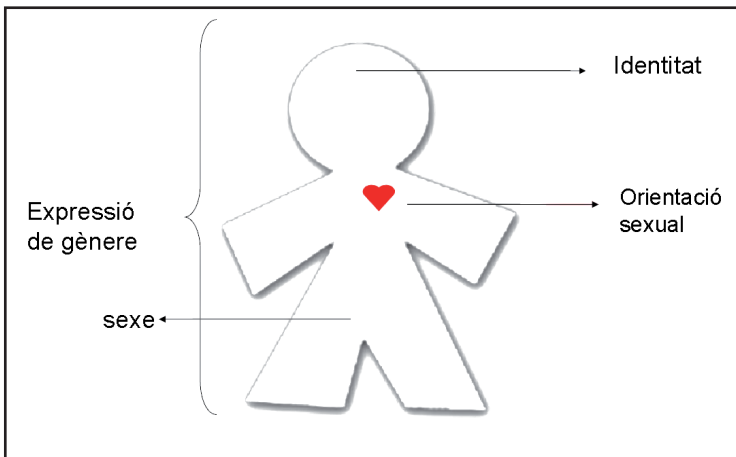
Aquest document vol esdevenir una eina de treball i de guia, principalment per als professionals dels mitjans de comunicació, com també per a les productores audiovisuals i de l'àmbit de la publicitat. S'ha considerat necessari incorporar-hi en primer lloc un glossari amb termes relacionats amb la construcció del gènere per facilitar l'ús adequat dels termes i aclarir conceptes. A continuació, hi trobareu recomanacions generals, sobretot quant al llenguatge i els recursos gràfics, seguides de consideracions específiques per a la informació, la ficció i la publicitat. Aquestes recomanacions són extensives també a les xarxes socials dels mitjans, per exemple, quant a la moderació de fòrums o comentaris a imatges i notícies.

En el cas que es detectin continguts inadequats, discriminatoris o estigmatitzants de les persones LGBTI als mitjans de comunicació, trobareu com contactar amb les institucions competents per expressar els vostres suggeriments, queixes o consultes.

L'apartat de recursos final inclou una relació d'entitats i associacions de persones LGBTI, així com de grups de recerca universitaris experts en el tema, a qui adreçar-se com a font d'informació. També s'hi inclou una bibliografia de referència sobre les persones LGBTI i els mitjans de comunicació.

Glossari

Els termes que formen aquest glossari intenten aclarir els conceptes principals relacionats amb la construcció social del gènere. Cal tenir en compte que molts d'aquests conceptes estan en evolució i en debat actualment. Per ordre alfabètic.

Asexualada, asexual: Persona que no sent atracció sexual per ningú.

Bifòbia: Aversió a la bisexualitat o a les persones bisexuals.

Binarisme: Construcció social que categoritza de manera dicotòmica les activitats, els comportaments, les emocions i l'anatomia de les persones en dos gèneres: masculí i femení.

Bisexual: Persona que sent atracció sexual i afectiva per homes i dones.

Cisgènere: Persona que se sent del gènere que li va ser atribuït en néixer segons les seves característiques biològiques.

Expressió de gènere: Comportament social de la persona, independentment del seu sexe de naixement i de la seva identitat de gènere.

Disfòria de gènere: Condió de disgust i de discrepància d'una persona amb el gènere assignat en néixer. Terme mèdic.

Drag-queen: Persona transvestida que es vesteix de manera exuberant i sofisticada, sovint per actuar en un escenari.

Famílies diverses: La família és una unitat social formada per un grup d'individus lligats entre ells per relacions de matrimoni, parentiu, emotivitat o afinitat. Hi ha estructures familiars tan diverses com les persones que les integren: monoparental, amb un pare i una mare, dues mares, dos pares, etc.

Gai: Home que sent atracció sexual i afectiva per altres homes.

Gènere: Conjunt de característiques d'origen cultural relatives a patrons de comportament i d'identitat sobre la base de les quals s'estableix socialment la distinció entre homes i dones. No és estàtic ni innat, sinó que és una construcció sociocultural que ha anat variant i pot variar al llarg del temps. Cal no confondre'l amb el sexe. Per bé que socialment s'atribueix el gènere masculí al sexe masculí i el gènere femení al sexe femení, aquests conceptes no són equivalents.

Hermafrodita: Terme incorrecte per referir-se a les persones intersexuals.

Heterosexual: Persona que sent atracció sexual i afectiva per persones de l'altre sexe.

Homofòbia: Aversió a l'homosexualitat o a les persones homosexuals.

Homoparentalitat: Relació existent entre dues mares lesbianes o dos pares gais, i els seus fills i filles, derivada de la relació jurídica que comporta la filiació.

- **Homomaternitat:** Relació existent entre dues mares lesbianes i els seus fills i filles, derivada de la relació jurídica que comporta la filiació.
- **Homopaternitat:** Relació existent entre dos pares gais i els seus fills i filles, derivada de la relació jurídica que comporta la filiació.

Homosexual: Persona que sent atracció sexual i afectiva envers les persones del mateix sexe. Es tracta d'un terme que cal evitar, per defugir de la concepció psiquiàtrica de la qual prové. És preferible l'ús de la paraula "gai" o "lesbiana", segons correspongui.

Identitat de gènere: Autoconcepció del gènere de la persona. Té a veure amb la identificació de les persones, amb els rols que socialment s'atribueixen a homes i dones, no ha de coincidir necessàriament amb el sexe biològic de la persona i no té res a veure amb l'orientació sexual i afectiva.

Intersexual, persona amb variacions intersexuals o DSD (diferències del desenvolupament sexual): Persona que té un conjunt de variacions en característiques sexuals que no semblen encaixar completament amb la noció estàndard i binària d'home i dona. No és cap patologia. Aquest terme està en evolució.

Lesbiana: Dona que sent atracció sexual i afectiva per altres dones.

Lesbofòbia: Aversió al lesbianisme o a les dones lesbianes. Sovint s'incorpora dins del terme *homofòbia*.

LGBTI: Sigles dels termes *lesbiana*, *gai*, *bisexual*, *transgènere*s i *intersexual*. També hi ha altres sigles com LGBTIQ+, que incorporen la Q de *Queer* i el + d'*altres*.

Orientació sexual, orientació sexoafectiva: Tendència d'una persona a sentir una atracció afectiva i sexual per una altra persona o persones. S'acostuma a parlar de tres orientacions sexuals diferents: heterosexualitat, homosexualitat i bisexualitat, malgrat que n'hi ha d'altres.

Pansexual o omnisexual: Persona que pot sentir atracció sexual per qualsevol altra persona, independentment del sexe, del gènere a què pertany o de la seva orientació sexual i afectiva.

Queer: Persona que, d'acord amb la teoria queer, no subscriu la divisió binària tradicional dels gèneres i rebutja d'identificar-se amb un home o amb una dona o amb una orientació sexual i afectiva específica. En oposició a la concepció dualista del gènere, hi ha teories que defensen l'existència de més de dos gèneres i d'altres que rebutgen el concepte de *gènere* perquè el consideren una construcció limitadora de la naturalesa humana.

Reassignació sexual: Procés mitjançant el qual les persones transsexuals modifiquen el seu cos per aproximar-lo a l'assignat al gènere sentit. Pot incloure tractaments hormonals i/o cirurgia de reassignació genital. En el context anglosaxó

també es fa servir el concepte *confirmació de gènere*. Cal evitar l'expressió "canvi de sexe", perquè, tot i que està més estesa, no és acurada.

Rol de gènere: Conjunt de comportaments i activitats que s'atribueixen socialment a cadascun dels sexes, que és variable segons les cultures.

Sexe: Conjunt de característiques biològiques, especialment de tipus genètic, orgànic i hormonal, sobre la base de les quals s'estableix la distinció entre homes i dones. No determina necessàriament el comportament del subjecte i no s'ha de confondre amb el gènere.

Trans, persona trans: Terme utilitzat de manera similar a *transgènere*, per incloure diferents disconformitats en el sexe/gènere d'una persona. Vegeu *transgènere*.

Transfòbia: Aversió a la transidentitat o a les persones transgènere, com ara les dones o els homes transsexuals.

Transgènere: Concepte ampli que inclou persones amb disconformitat de gènere, com les persones transsexuals i/o aquelles que no s'identifiquen exactament ni amb un home ni amb una dona segons la concepció tradicional dels gèneres, amb independència que aquesta persona s'hagi sotmès o no a una intervenció quirúrgica. Ve del terme acadèmic anglosaxó *transgender*.

Transsexual: Persona transgènere que se sent del gènere contrari a aquell que li va ser atribuït en néixer segons les seves característiques biològiques. Ser transsexual no implica tenir cap orientació sexual i afectiva concreta (una persona transsexual pot ser gai, lesbiana, heterosexual o bisexual).

- **Home transsexual:** Persona que, en néixer, té els òrgans genitals i biològics corresponents al sexe femení, però psicològicament i vitalment se sent identificada amb el gènere masculí.
- **Dona transsexual:** Persona que, en néixer, té els òrgans genitals i biològics corresponents al sexe masculí, però psicològicament i vitalment se sent identificada amb el gènere femení.

Transvestida, transvestit: Persona que adopta les maneres externes i una vestimenta i uns complement considerats socialment propis del sexe contrari. La persona transvestida no desitja necessàriament una reassignació de sexe, ja que es pot sentir plenament identificada amb el seu sexe de naixement. També es fa servir la paraula *travestí*.

Recomanacions

LLENGUATGE

1. Utilitzar un llenguatge inclusiu sense expressions discriminadores ni ridiculitzadores.

Hi ha expressions molt arrelades en l'imaginari col·lectiu que contribueixen a reforçar estereotips i a estigmatitzar les persones a les quals es refereix. Cal extremar la cura per evitar emprar un llenguatge discriminatori que pugui fomentar la difusió o el manteniment d'estereotips associats a les persones LGBTI.

Els programes de ficció o d'entreteniment hi han d'estar especialment atents, ja que, pel tipus de format i el to, són més proclius a incloure aquest tipus de llenguatge. Només en el cas que la trama incorpori un personatge amb postures discriminadores envers les persones per raó de la seva orientació sexual i afectiva, identitat de gènere o expressió de gènere, es podria entendre l'ús d'un llenguatge poc respectuós.

Consulteu al final d'aquestes recomanacions el quadre amb expressions a evitar i expressions inclusives.

2. Conèixer i emprar acuradament els conceptes d'*identitat de gènere* i *orientació sexual i afectiva*.

En parlar de persones LGBTI, convé conèixer, entendre i utilitzar adequadament els conceptes d'*identitat de gènere* (sentir-se home o dona) i *orientació sexual i afectiva* (sentir-se atret per homes i/o per dones), per tal de no donar peu a malentesos.

Per tal de donar visibilitat a les diverses identitats de gènere, orientacions sexuals i diferències en el desenvolupament sexual, cal especificar a quin col·lectiu es fa referència, i fer servir sempre la terminologia correcta, o bé utilitzar de preferència termes que englobin la majoria i no donar per fet que parlar de gais i lesbianes inclou totes les persones LGBTI.

3. Visibilitzar les dones i els homes transgèneres i respectar l'ús del gènere escollit.

Quan es parla de persones transgèneres, es recomana identificar si es tracta de dones o d'homes transgèneres, per no invisibilitzar cap dels dos casos. També cal tenir cura amb l'ús del gènere que correspon i respectar el gènere escollit per la persona a l'hora de referir-s'hi, i utilitzar els pronoms adequats quan s'hi fa esment, per evitar construccions gramaticals discriminatòries.

Pel que fa al llenguatge, convé donar una visió respectuosa, lluny de perspectives sensacionalistes, condescendents o compassives.

4. No tractar la transidentitat i la intersexualitat com a patologies.

La transidentitat i la intersexualitat no són cap fenomen nou, ni cap malaltia. Tampoc es tracta d'una elecció particular.

En aquest sentit, convé que els arguments de ficció, quan incorporin personatges transgèneres i intersexuals, no es limitin a tractar temes relacionats amb el procés mèdic, sinó que els representin de manera diversa.

En els casos en què sigui imprescindible parlar del procés mèdic que segueixen, cal deixar clar que no es tracta d'un caprici o d'una simple operació estètica. La persona transgènere considera que ha estat sempre home o dona i, per aquest motiu, s'ha de parlar de *reassignació de sexe* i no pas de *canvi de sexe*.

5. Donar visibilitat a les persones LGBTI infrarepresentades.

De manera general, les dones, les persones grans, les persones migrades i les persones menors d'edat són els col·lectius menys representats als mitjans. Aquest fet s'aguditza en el cas de les persones LGBTI i, en aquest sentit, es recomana visibilitzar-les i fer-ho amb un tractament acurat. Per exemple, pel que fa al llenguatge, es recomana evitar els termes *avi* o *àvia* per referir-se a la gent gran LGBTI, ja que aquesta condició familiar no té perquè ser certa.

6. Emprar un llenguatge precís i un to neutre que no permeti dobles lectures.

Un discurs pot tenir una lectura o una altra en funció del to amb què es pronunciï, dels gestos que l'acompanyin o de les paraules o expressions que es facin servir, ja que poden dur a errors d'interpretació i indicar connotacions negatives, dobles sentits, ironia o burla. Això també passa en la comunicació escrita, amb un ús inadequat de cometes o de cursives, que poden canviar el sentit o la intenció de les paraules. Convé, doncs, tenir cura a l'hora de redactar o locutar.

7. Fer servir un tracte normalitzat i no indicar la condició de persona LGBTI si no es requereix per comprendre el missatge.

Adjectivar no sempre ajuda a normalitzar. En aquest sentit, ja sigui una notícia, una entrevista, ficció, entreteniment o publicitat, no s'hauria d'esmentar la condició de persona LGBTI si no està relacionada amb el missatge. D'aquesta manera es fa un tractament igualitari. Per exemple, es recomana parlar habitualment de *parella*, de *matrimoni*, de *família*, etc., sense especificar la condició de les persones que la formen, i només indicar-la en cas que sigui estrictament necessari per entendre el sentit de la informació.

Es recomana també que aquesta perspectiva normalitzadora es faci servir a l'hora d'adreçar-se a una persona a qui s'ha d'entrevistar i evitar fer preguntes que donin per fet la seva condició.

RECURSOS VISUALS: IMATGES I VÍDEOS

1. Impulsar una representació gràfica i audiovisual plural i no estereotipada de les persones LGBTI.

Cal il·lustrar les informacions sobre la diversitat d'orientació sexual i afectiva i d'identitat de gènere amb imatges que contribueixin a entendre els àmbits i els rols diversos en què viuen les persones LGBTI de forma quotidiana.

Els mitjans han d'adoptar els mecanismes necessaris per garantir la protecció de la imatge i de les dades de les persones per evitar possibles vulneracions del dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge.

En els espais informatius es recomana defugir de les representacions morboses, marginals o de l'àmbit de l'espectacle, etc.; i en la ficció, convé no centrar-se en aquests tipus de representacions. Amb caràcter general, cal allunyar-se dels estereotips sobre les persones LGBTI quan contribueixen només a alimentar els prejudicis socials existents.

Convé no associar les imatges o els vídeos que representin les persones LGBTI amb expressions corporals i gestuals, maneres de vestir o tons de veu que les ridiculitzin o que en facin mofa per motiu de la seva identitat de gènere o orientació sexual i afectiva.

Cal evitar fer aparèixer les dones o els homes en un rol exclusivament ornamental, ni que se'n ressalti la part física, sobretot en el cas que s'associï a estereotips estètics determinats.

En l'àmbit de la informació, en el cas que, pel contingut de la notícia, el mitjà consideri justificat incorporar representacions d'aquests tipus, cal fer-ho amb respecte i cura i amb el consentiment de la persona.

INFORMACIÓ

1. Fomentar una visió realista de les persones LGBTI i evitar donar-ne una perspectiva estereotipada i negativa.

Els mitjans són una bona eina per combatre l'ús d'estereotips i donar visibilitat a la pluralitat social. En aquest sentit, la vida de les persones LGBTI té els mateixos recorreguts vitals que qualsevol persona i, per tant, no gira al voltant de la seva identitat de gènere o orientació sexual i afectiva. Es recomana, doncs, no circumscriure la presència de les persones LGBTI a un únic tema, sinó que puguin abastar qualsevol àmbit de l'actualitat. Les persones LGBTI són molt diverses i transversals i s'hauria d'incorporar aquesta perspectiva a les notícies i normalitzar la diferència.

Cal defugir d'estereotips estigmatitzants i evitar focalitzar les informacions sobre persones LGBTI únicament en temes que poden donar-ne una visió negativa, com ara les malalties de transmissió sexual, el VIH/SIDA o la prostitució. Aquesta recomanació no pretén invisibilitzar aquestes realitats, sinó promoure que es faci difusió també d'altres notícies.

2. Evitar l'espectacularització i la banalització de la informació.

En la cobertura de notícies, convé deixar de banda els elements més morbosos i sensacionalistes i donar un tractament acurat i respectuós en què s'informi de la diversitat sexual i de gènere sense banalitzar-la ni frivolitzar-la i tenint en compte els diversos aspectes socials, culturals i polítics.

3. Facilitar l'accés als mitjans de les entitats de persones LGBTI.

Una de les maneres de donar la veu a les entitats de lesbianes, gais, transgènere, bisexuals i intersexuals és que els seus membres participin en les informacions, les entrevistes, les tertúlies i els debats.

Seria recomanable incorporar, en la mesura del possible, les diverses mirades que poden aportar la gran diversitat d'associacions i entitats LGBTI que hi ha a Catalunya (vegeu l'apartat "Recursos").

4. Difondre les activitats i les reivindicacions dels col·lectius LGBTI.

Cal positivitzar l'aportació social que les persones LGTBI fan a la societat i que fa valer la diferència com a factor d'unió i normalització. Així, s'hauria d'impulsar la presència de notícies sobre persones LGBTI més enllà de les notícies sobre agressions o sobre dies commemoratius i donar-hi cabuda en altres seccions més enllà de la de successos. També es recomana que els mitjans es facin ressò dels diversos esdeveniments i actuacions dels col·lectius i de les entitats LGBTI i en donin cobertura per visibilitzar-ne la tasca.

5. Informar sobre les agressions i els recursos a l'abast de les persones agredides per raó de la seva orientació sexual i afectiva, identitat de gènere o expressió de gènere.

Cal donar a conèixer els casos d'agressions, assetjaments o discriminacions per raó d'identitat de gènere, així com difondre les possibilitats de denúncia i els recursos existents per fer-hi front. És important fer el seguiment dels casos per informar de les conseqüències d'aquests actes (vegeu l'apartat "Recursos").

Com en el cas del tractament informatiu d'altres situacions de violència, convé respectar la dignitat i preservar l'anonimat de les persones afectades, com també la seva decisió de difondre o salvaguardar la identitat. També s'ha de tenir en compte la presumpció d'innocència de les persones assenyalades com a agressores.

Si hi ha menors d'edat implicats, cal extremar la cura en el tractament de la informació, sobretot en les notícies en què apareguin com a víctimes, testimonis o inculpats. Els mitjans han d'aplicar tots els mecanismes de protecció dels infants o adolescents per garantir-ne la no-identificació i el dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge.

6. Ús de fonts institucionals i de persones expertes en informacions relacionades amb les persones LGBTI.

En aquelles notícies que tractin temes vinculats a les persones LGBTI, cal acudir a fonts d'informació contrastades, diversificades i institucionals, així com consultar amb persones i/o col·lectius qualificats i especialitzats a l'hora de cobrir una notícia relacionada amb les persones LGBTI.

FICCIÓ, ENTRETENIMENT I PUBLICITAT

1. Impulsar la presència normalitzada de les persones LGBTI com a personatges de sèries, pel·lícules, programes d'entreteniment i anuncis.

La ficció, l'entreteniment i la publicitat són bones eines per combatre discriminacions i estereotips, ja que representen models de realitat. En aquest sentit, convé que les persones LGBTI s'integrin en aquests àmbits com a identitats a reflectir, per tal que hi tinguin més presència i visibilitat.

Cal mostrar una representació de les persones i de les famílies LGBTI tan autèntica com sigui possible i mostrar-les en qualsevol situació de la vida quotidiana. Exposar-ne les vivències familiars, laborals, personals, etc., però de forma que la seva orientació sexual i afectiva o identitat de gènere no sigui l'única definitòria.

2. Fugir de representacions estereotipades i simplistes.

En el moment de crear personatges o de desenvolupar trames, es recomana mostrar persones LGBTI de qualsevol edat, àmbit de procedència i nivell adquisitiu. El ventall de possibilitats és gairebé infinit. La ficció, l'entreteniment i la publicitat no haurien d'utilitzar únicament determinades associacions que formen part de l'imaginari col·lectiu.

Així, no només s'haurien de representar els típics clixés que, per exemple, presenten els gais com a personatges joves, atractius i urbans, amb un poder adquisitiu elevat i/o com a persones molt amanerades; les lesbianes, com a dones poc atractives o d'aspecte i comportament masculí, o les persones transgènere, com a personatges frívols, que centren la trama en la seva transició o que es dediquen a la prostitució.

3. Mostrar la diversitat de famílies existents a la societat.

Lluny del cànon de família tradicional format per una mare, un pare i la seva progeïe, la societat actual té un ventall ben ampli de models de famílies. Si la ficció, l'entreteniment i la publicitat les inclouen en els seus discursos, se'n facilitarà la visibilització i la normalització.

També es proposa no vincular exclusivament l'acceptació de l'orientació o la identitat sexual dels fills i/o filles per part de les seves famílies o de l'entorn més

proper amb la idea de patiment. S'hauria de mostrar la pluralitat d'actituds i reaccions que es poden presentar.

4. Trobar l'equilibri entre els límits de l'humor i el respecte a les persones LGBTI.

Fer servir l'humor, la ironia i la sàtira sobre temàtiques sensibles pot ser signe d'una societat avançada, però cal tenir en compte que associar l'humor a la desqualificació d'un col·lectiu per raó d'identitat de gènere o d'orientació sexual i afectiva pot tenir conseqüències ofensives per als membres que el formen.

Es demana als mitjans que siguin responsables amb els discursos humorístics quan se centrin en persones LGBTI i que tinguin en compte les discriminacions que pateixen els col·lectius a l'hora de fer determinades bromes.

5. Potenciar la reflexió quan es representin personatges intolerants.

En ficció, en ocasions es representen personatges amb postures intolerants envers altres persones per raó de la seva orientació sexual i afectiva, identitat de gènere o expressió de gènere. En aquests casos, per coherència amb els personatges, s'entén l'ús d'expressions i llenguatges discriminadors o vexatoris.

Si la trama incorpora personatges d'aquest tipus, es recomana que el discurs narratiu, en la mesura que es pugui, introdueixi elements de reflexió sobre aquestes actituds no desitjables, o que, com a mínim, no les validi.

Expressions que cal evitar i expressions inclusives

Aquest quadre inclou un conjunt d'expressions i termes que es recomana evitar als continguts informatius, de ficció, d'entreteniment i publicitaris, juntament amb les expressions inclusives corresponents. Les tres últimes expressions, tot i que no són incorrectes, es considera que no s'han d'utilitzar, per tal d'aconseguir un tracte més acurat i normalitzat.

En el cas que una trama de ficció incorpori personatges amb actituds intolerants envers les persones LGBTI, es pot entendre que aquest personatge faci servir algunes de les expressions que aquí s'aconsella evitar. En aquests casos, com s'ha indicat en aquestes RECOMANACIONS, convindria que l'argument no premiés aquestes actituds no desitjables.

EXPRESSIONS A EVITAR	EXPRESSIONS INCLUSIVES
<i>Hermafrodita</i> , com a terme pejoratiu i inexacte d'una persona intersexual o DSD	<i>Intersexual / DSD</i> (diferències del desenvolupament sexual)
<i>Canvi de sexe</i>	<i>Reassignació sexual o confirmació de gènere</i>
<i>Bollera o tortillera</i> , per referir-se a una lesbiana	<i>Lesbiana</i>
<i>Travelo, transvestit</i> o similars, per referir-se a una persona transsexual	<i>Transsexual / persona trans</i>
<i>Boja</i> (gai amb molta ploma), <i>invertit, desviat, trucha, mariposón, princesa, reina, reinona, moñas, sarasa, bujarrón, julandrón</i> o similar, per referir-se a un gai de manera despectiva	<i>Gai</i> o Ø
<i>Persona normal</i> , per referir-se a algú en contraposició a una persona LGBTI	<i>Persona</i> o <i>persona heterosexual</i>
<i>Donar pel cul</i> , com a expressió amb connotacions negatives	Ø
<i>Mariconada</i> , per dir que una cosa és insubstancial	Ø
<i>Maricó, maricón</i> o <i>mariquita</i> , per dir que una persona no és capaç de fer alguna cosa	Ø
<i>Efeminat, amanerat</i> o <i>nenaza</i> , per referir-se a un home que té comportaments o gestos femenins	Ø
<i>Marimacho, machorra</i> o <i>camionera</i> , per referir-se a una dona que té comportaments o gestos masculins	Ø
<i>Perdre oli</i> , per referir-se a ser gai	Ø
<i>Vorera d'enfront</i>	Ø
<i>Homosexual</i>	Millor utilitzar <i>gai</i> o <i>lesbiana</i> per visibilitzar el col·lectiu concret a què es refereix
<i>Parella lesbiana, parella gai, matrimoni homosexual, matrimoni trans</i> , etc.	Millor fer servir <i>parella</i> o <i>matrimoni</i> . Adjectivar no sempre ajuda a normalitzar.
<i>Pares</i> , per referir-se a una família	<i>Família, famílies</i> o <i>els pares i les mares</i> . D'aquesta manera s'hi inclouen les famílies diverses que hi ha a la societat

Nota: el símbol Ø correspon a no fer servir els termes o les expressions.

Comunicació de continguts inadequats

Qualsevol persona que trobi una representació o un contingut que consideri inadequat o estigmatitzant pel que fa al tractament de les persones LGBTI es pot adreçar a les institucions següents:

Defensa de l'Audiència del Consell de l'Audiovisual de Catalunya

Les persones usuàries dels mitjans audiovisuals es poden adreçar al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) per expressar les seves queixes, opinions, suggeriments o consultes, ja sigui en relació amb la programació o a la publicitat de qualsevol ràdio o televisió, pública o privada, o amb continguts audiovisuals difosos per internet.

Enllaç: www.cac.cat, clicant a l'apartat "Defensa de l'audiència"

Àrea per a la Igualtat de Tracte i No-discriminació de Persones Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals de la Direcció General d'Igualtat del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya

La Generalitat ha habilitat una bústia per rebre comentaris, preguntes, queixes i suggeriments o per denunciar fets contra les persones LGBTI. Convé recordar que la llei incorpora un règim d'infraccions i sancions.

Enllaç al web LGBTI de la Generalitat:

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/lgtbi

Correu electrònic: arealgbt.tsf@gencat.cat

Recursos

ENTITATS

Al directori de la Generalitat hi podeu trobar les principals entitats i associacions de persones LGBTI de Catalunya.

<<http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambitstematics/lgtbi/directororientats/>>

GRUPS DE RECERCA UNIVERSITARIS

CEdGE Centre d'Estudis de Gènere (Universitat Pompeu Fabra)

<<https://www.upf.edu/web/genere/inici>>

Centre Dona i Literatura (Universitat de Barcelona)

<<http://www.ub.edu/cdona/>>

Cos i Textualitat (Universitat Autònoma de Barcelona)

<<http://cositextualitat.uab.cat/>>

DIGECIC: Discurs, Gènere, Cultura i Ciència (Universitat de Girona)

<<http://www.udg.edu/tabid/23872/language/ca-ES/Default.aspx>>

GenTIC: Gènere i TIC (Universitat Oberta de Catalunya)

<<http://gender-ict.net/>>

GETLIHC: Grup d'Estudis de Gènere: Traducció, Literatura, Història i Comunicació (Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya)

<<http://mon.uvic.cat/estudisdegenere/>>

GRÈC: Gènere, Raça, Ètnia i Classe (Universitat Rovira i Virgili)

<<http://www.urv.cat/dfilcat/grups-de-recerca/genere-rac-etnia-classe-grec/index.html>>

IIEDG: Institut Interuniversitari d'Estudis de Dona i Gènere

<<https://www.iiedg.org/es>>

Tàcita Muta - Grup d'Estudis de Dones i Gènere a l'Antiguitat (Universitat de Barcelona)

<<http://www.ub.edu/tacitamuta/>>

DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

[Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.](#)

BREU, MARTA. Termcat (2013). *[Vocabulari terminològic LGBT \(lèsbic, gai, bisexual i transgènere\).](#)*

BRITISH BROADCASTING CORPORATION (BBC) (2010). *[Portrayal of Lesbian, Gay and Bisexual People on the BBC. Executive Summaries and Recommendations.](#)*

FÒRUM D'ENTITATS DE LES PERSONES USUÀRIES DE L'AUDIOVISUAL

- (2010) *[Les formes de discriminació per motius d'orientació sexual i d'identitat de gènere en el mitjans de comunicació audiovisual. Recomanacions.](#)*
- (2013) *[Superar els estereotips en els mitjans de comunicació audiovisual.](#)*

FEDERACIÓN ESTATAL DE LESBIANAS, GAYS, TRANSEXUALES Y BISEXUALES (FELGTB)

- (2010) *[Guía para el tratamiento informativo de las noticias relacionadas con la transexualidad.](#)*
- (2013) *[Decálogo para la inclusión de personas bisexuales.](#)*
- (2013) *[Glosario de términos relacionados con la bisexualidad.](#)*

FEDERACIÓN ARGENTINA LGBT (FALGBT) i ASOCIACIÓN DE TRAVESTIS, TRANSEXUALES Y TRANSGÉNEROS DE ARGENTINA (2014). [*Derecho a la identidad. Guía para comunicadoras y comunicadores.*](#)

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'ACCIÓ SOCIAL I CIUTADANIA (2009). [*La presència LGTB a l'àmbit educatiu. Eines per a la informació, la reflexió i la formació.*](#)

INSTITUT POUR L'ÉGALITÉ DES FEMMES ET DES HOMES, de Bèlgica (2013). [*La check-list du genre. Quelques conseils pour intégrer le gender mainstreaming dans la communication fédérale. Institute pour l'égalité des femmes et des hommes.*](#)

MINISTERIO DE INCLUSIÓN ECONÓMICA Y SOCIAL DE ECUADOR (2014). [*Igualdad, diversidad y discriminación en los medios de comunicación. Consejos de transición hacia los consejos de igualdad.*](#)

NATIONAL UNION OF JOURNALISTS (NUJ) (2014). [*Celebrating and supporting lesbian, gay, bisexual and transgenders members of the NUJ.*](#)

OBSERVATORIO DE LA DISCRIMINACIÓN EN RADIO Y TELEVISIÓN DE ARGENTINA (2013). [*Recomendaciones para el tratamiento de la identidad y expresión de género.*](#)

OFCOM (2015). [*Thinking outside the box: supporting the television broadcasting industry to increase diversity.*](#)

RED DE DESARROLLO SOSTENIBLE DE NICARAGUA (2013). [*Claves para comunicar en un mundo diverso. Guía de comunicación para el abordaje de temas LGBTI con enfoque de derechos.*](#)

TRANS MEDIA WATCH.

- [*Media Style guide.*](#)
- [*Understanding non-binary people. A guide for the media.*](#)
- [*Approaches to avoid.*](#)

UNIVERSIDAD DE BUENOS AIRES (2007). [*Medios de Comunicación y Discriminación: desigualdad de clase y diferencias de identidades y expresiones de géneros y orientaciones sexuales en los medios de comunicación.*](#)

Llista d'entitats i institucions que han respost a la consulta pública

Associació Sitges Voluntaris Socials - Acció en blau

Afirma't

Casal Lamda - Centre de Documentació Armand de Fluvià

Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya

Consell de la Informació de Catalunya

Consell Nacional de la Joventut de Catalunya

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

FLG - Associació de Famílies LGBTI

Fundació Enllaç

**Consell
de l'Audiovisual
de Catalunya**

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya
